

Sygn. akt IV KK 192/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący)

SSN Marek Siwek

SSN Igor Zgoliński (sprawozdawca)

Protokolant Anna Kuras

przy udziale prokuratora Krzysztofa Urgacza,

w sprawie **J.C.**,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 4 kwietnia 2022 r.,

kasacji wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich - na korzyść,

od wyroku Sądu Wojewódzkiego w K.

z dnia 20 czerwca 1951 r., sygn. akt K [...],

**1/ uchyla zaskarżony wyrok i uniewinnia J.C. od popełnienia
przypisanego mu czynu,**

**2/ kosztami postępowania kasacyjnego obciąża Skarb
Państwa.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 21 stycznia 2021r. w sprawie zawisłej pod sygnaturą XVI Ko [...] Sąd Okręgowy w K. na podstawie art. 161 k.p.k. i art. 165 § 1 k.p.k.

odtworzył akta Sądu Wojewódzkiego w K. o sygn. K [...], dotyczące J.C., syna P. i Z. z domu C., urodzonego 20 grudnia 1905 roku w W., w tym zakresie, że:

- aktem oskarżenia Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa w C. z dnia 21 stycznia 1951 roku J.C. zarzucono popełnienie czynu z art. 23 § 1 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 roku o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa, polegającego na tym, że od bliżej nieustalonej daty 1945 roku do dnia 7 sierpnia 1950 roku na terenie powiatu C. w miejscowości W. Nr 915 u siebie w domu gromadził, a następnie rozpowszechniał pisma i druki zawierające fałszywe wiadomości, mogące wyrządzić istotną szkodę interesom Państwa Polskiego, a mianowicie broszury pt. „S.”, ulotki pt. „Radość i pokój ludziom dobrej woli”, „Ochrona czy zagłada”, „Dlaczego oni tak sprzeciwiają się prawdzie” i inne, zawierające artykuły o treści antyrządowej i antypokojowej, propagujące wybuch trzeciej wojny światowej i zniszczenie większości społeczeństwa nie będącego wyznania Świadców [...], a przede wszystkim osób bezwyznaniowych, nawołujących społeczeństwo polskie do wstrzymania się od udziału we wszelkich akcjach społecznych, przeprowadzanych przez Urząd Rzeczypospolitej Polskiej w kierunku polepszania bytu mas pracujących i zachowania pokoju, tudzież bojkotowania wyborów i obowiązków obowiązującej służby wojskowej,

1. w toku śledztwa J. C. zatrzymany został w dniu 7 sierpnia 1950 roku, a następnie postanowieniem z dnia 10 sierpnia 1950 roku, sygn. akt Pr II [...], Wojskowy Prokurator Prokuratury Rejonowej w K. zastosował wobec niego środek zapobiegawczy w postaci aresztu tymczasowego do dnia 10 listopada 1950 roku, który postanowieniem Wojskowego Prokuratora Prokuratury Rejonowej w K. z dnia 4 listopada 1950 roku przedłużony został do dnia 7 grudnia 1950 roku, a następnie do dnia 7 lutego 1951 roku,
2. Sąd Wojewódzki w K. wyrokiem z dnia 20 czerwca 1951 roku, sygn. akt K [...], skazał J.C. za czyn z art. 24 § 1 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 roku o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa, na karę 1 roku więzienia, na poczet której zaliczył okres tymczasowego aresztu od dnia 7 sierpnia 1950 roku do dnia 20 czerwca 1951 roku.

Kasację od wyroku b. Sądu Wojewódzkiego w K. z dnia 20 czerwca 1951 roku, sygn. akt K [...], na korzyść skazanego, wywiódł Rzecznik Praw

Obywatelskich. W skardze kasacyjnej orzeczeniu temu zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, to jest art. 24 § 1 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa Polskiego (Dz.U. Nr 30, poz. 192 z późn. zm.), poprzez skazanie J. C. za czyn określony w tym przepisie, mimo że brak było w jego działaniu znamion występku. W konsekwencji Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie J. C. od popełnienia zarzucanego mu czynu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja okazała się zasadna. Słusznie zarzucił autor środka zaskarżenia, że wyrok Sądu Wojewódzkiego w K. zapadł z rażącym i mającym istotny wpływ na jego treść naruszeniem przepisów prawa materialnego, wskazanym w zarzucie kasacji. Optyki tej nie zmienia również fakt, że w toku tzw. postępowania odtworzeniowego nie udało się ustalić dokładnego opisu czynu ostatecznie przypisanego oskarżonemu, a jedynie jego kwalifikację prawną. Uznać należało, opierając się nawet na dostępnym, acz szczątkowym, materiale dowodowym, że działanie J. C. nie materializowało znamion przypisanego mu występku. W konsekwencji wyrok Sądu Wojewódzkiego w K. musiał zostać uchylony, a J. C. uniewinniony od zarzucanego mu czynu.

Penalizacji w art. 24 § 1 dekretu z dnia 13 czerwca 1946 roku o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa było zachowanie sprowadzające się do przechowywania pism, druków lub wizerunków, wymienionych w art. 23 tego aktu prawnego, czyli pism, druków lub wizerunków nawołujących do popełnienia zbrodni lub pochwalających zbrodnię, lub których treść miała pozostawać tajemnicą wobec władzy państwowej albo które zawierały fałszywe wiadomości, mogące wyrządzić istotną szkodę interesom Państwa Polskiego bądź obniżyć powagę jego naczelnych organów. W przypadku J. C. aktem oskarżenia objęto broszury pt. „S.” oraz ulotki pt. „Radość i pokój ludziom dobrej woli”, „Ochrona czy zagłada”, „Dlaczego oni tak sprzeciwiają się prawdzie” i inne, aczkolwiek powiązane z wyznaniem Świadków [...]. Tymczasem prowadzona

działalność religijna, mająca na celu uprawianie wyznawanego kultu i szerzenie zasad własnej wiary, gdyż tak należy postrzegać przechowywanie w/w broszur i ulotek, nie wyczerpywała znamion określonych w przepisach dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa. Gromadzenie publikacji religijnych, które zawierają prezentację czy interpretację zasad wyznawanej wiary, jest wszakże jednym z elementów składających się na wolność sumienia i wyznania, która formalnie była zagwarantowana nawet w ówczesnym stanie prawnym. Gwarancje te zlokalizowane były w ustawach zasadniczych oraz np. w dekreście z dnia 5 sierpnia 1949 r. o ochronie wolności sumienia i wyznania (Dz. U. Nr 45, poz. 334). Stanowisko powyżej wskazane jest konsekwentnie prezentowane w dotychczasowym dorobku orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. np. wyroki SN z 07.11.2000r., V KKN 90/00, z 18.10.2001, III KKN 327/00, z 09.11.2004r. V KK 24/04, z 27.01.2011r., II KK 142/10). Nie sposób bowiem uznać, aby tego rodzaju publikacje zawierały treści nawołujące do popełnienia zbrodni, pochwalające zbrodnię, albo zawierały fałszywe wiadomości, mogące wyrządzić istotną szkodę interesom Państwa Polskiego bądź obniżyć powagę jego naczelnych organów. Nie ma też racjonalnych przesłanek by przyjąć, iż ich treść miała pozostawać tajemnicą wobec władzy państwowej. Okoliczności te zostały zignorowane przez b. Sąd Wojewódzki w K., co stanowiło naruszenie jednej z naczelnych zasad postępowania karnego - zasady obiektywizmu.

Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i uniewinnił J. C. od popełnienia przypisanego mu czynu (pkt 1 sentencji) oraz na podstawie art. 626 § 1, 632 pkt. 2, 634 i 637a k.p.k. kosztami postępowania kasacyjnego obciążył Skarb Państwa (pkt 2 sentencji).